

NOVĂȚEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ ANUL VI, NUMĂRUL 57 ❖ Sâmbătă, 31 Martie 2018 ❖ ISSN 2392 - 6961

Proiect educațional dedicat sărbătoririi Centenarului Marii Uniri din 1918

“ROMÂNIA LA 100 DE ANI”

-Școala Gimnazială Pociovaliștea - Novaci

De ce un asemenea proiect educațional la Școala Gimnazială Pociovaliștea? Răspunsul este simplu, dar puțin cunoscut de comunitatea novaceană, iar motivele sunt multe și justificare. Școala Pociovaliștea este una dintre cele mai vechi școli rurale din România (specificată pentru prima dată într-un document din anul 1835), cu o activitate de învățat timp de aproape 200 de ani. Dacă în anul 1835 aici învățau 10 copii, în anul școlar 1862 -

Jerișteanu Lucreția, Perpelea Maria, Leuștean Serghe tatăl și fiul, Dănuți Ion și Dănuți Lucica, Pânișoară Lucica, Chichicea Raisa, Ciofu Costel, Berca Nicolae, Surupăceanu Dumitru, Maria Sever, Tomescu Valeria, Todea Gheorghe, Popescu Maria, Bobină Dumitru, Tilea Gheorghe, Țăpârdea Eugenia, înrolați pe rând în oastea îngerilor, alături de mulți alți dascăli aflați la o vârstă respectabilă acum, au pregătit tineri care au făcut cinste acestei

1863, adică înainte de reforma lui Cuza, 36 de elevi învățau la școala din Pociovaliștea tainele cetit - scrisului. În anul 1922, numărul copiilor de vârstă școlară din satul Pociovaliștea era de 358 dintre care 150 erau înscriși la școala din sat. Zece ani mai târziu, numărul copiilor înscriși în cataloagele acestei școli era de 239 școlari, iar în anul 1941, Școala Pociovaliștea, căci așa se numea, avea 280 de elevi și 7 învățători. Documentele vremii vorbesc despre o școală model în acea vreme care deținea un atelier de tâmplărie, o grădină de zarzavat (1870 mp) și o pepinieră îngrijită de copii sub îndrumarea unor dascăli devotați. La faima și renumele acestei școli au contribuit dascălii ei, oameni cu suflet și dragoste față de copilul de la țară lipsit de cărți, de caiete, de haine și chiar de mâncare. Oameni ai școlii precum Petre și Victor Țivlea, Leuștean Ana, Dumitrescu Ion, Alexoiu Cornel,

comunități, tineri care au reușit în viață prin muncă și căroră le face mare plăcere să se întorcă ACASĂ. Dacă acești profesori au adus renume școlii de la Pociovaliștea, dacă elevii lor au făcut același lucru, noi, cei de azi, ce facem? Putem uita?

Fii satului Pociovaliștea plecați departe, unii cu locuri de muncă extrem de solicitante, și-au manifestat dorința de a participa la acest proiect, de a-l populariza, de a-i determina pe colegii, rudele și prietenii rămași în sat să-și întorcă fața către școala din sat care a dat țării oameni de seamă: cadre universitare, judecători, avocați, politicieni, medici, farmaciști, ingineri, specialiști în diverse domenii, oameni de afaceri, sportivi, olimpici, artiști locali iubitori de artă tradițională (pictori, sculptori în lemn), tinere talente pe plan artistic, meseriași și bineînțelese crescători de animale.

**Inițiator și coordonator de proiect,
Prof. Elena BASARABĂ**

📄 Pag. 2

Hristos a înviat!

„Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit? ...”. (Marcu 16, 6)

Ne-a învrednicit Preabunul Dumnezeu să săvârșim sfințita călătorie a marelui Post și să ajungem la această mare sărbătoare, Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, minunea minunilor, de care beneficiază nu doar cei câțiva aleși, amintiți de Sfintele Evanghelii, cum au fost Sfinții Apostoli și femeile mironosițe, ci și fiecare om născut în lumea aceasta. Moartea și Învierea Mântuitorului Hristos sunt două momente fundamentale din istoria umanității, pentru care Dumnezeu a ales să trimită pe Fiul Său în lume. Acestea s-au petrecut într-un loc cunoscut, Ierusalim, și într-un moment precis al istoriei noastre, anul 30 d. Hr.

Pentru creștinii din primele secole și pentru noi cei de astăzi, Mormântul gol de la Ierusalim, cinstit de întreaga creștinătate ca Sfântul Mormânt, în care a fost așezat trupul Domnului și din care a înviat, este locul cel mai sfânt de pe fața pământului. Astfel, când mergem în pelerinaj și intrăm în Biserica Sfântului Mormânt sau Biserica Învierii din Ierusalim, a cărei temelie se află pe locurile Răstignirii și Învierii, noi cinstim, înainte de toate, Sfântul Mormânt, numit în cărțile noastre de slujbă „izvor de viață”. Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață, în Cuvântul din noaptea de Paști, că „din mormânt a ieșit iertarea”, adică răscumpărarea lumii din păcat.

Sfintele Evanghelii ne înfățișează cum s-au derulat evenimentele după Răstignirea și Moartea Domnului, astfel: „Și făcându-se seară, fiindcă era vineri, care este înaintea sâmbetei, a venit Iosif cel din Arimateea, sfetnic ales, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu, și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus” (Marcu 15, 42-43). În această atmosferă de teamă, amplificată de eșecul pe care-l reprezenta moartea Învățătorului lor, nu unul dintre Apostoli, ci Iosif din Arimateea, este cel care s-a prezentat la Pilat pentru a-i cere trupul lui Iisus ca să-l așeze în mormânt. Dar, cum deja „se lumina spre sâmbătă” (Luca 23, 54) și fiind Sabatul, zi de sărbătoare, care, în anul acela, se suprapunea cu Paștele iudeilor, cu ajutorul femeilor care-L urmaseră pe Domnul Hristos, au pregătit și curățit în grabă trupul lui Iisus. „Și a venit și Nicodim... aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloie. Au luat deci trupul lui Iisus și l-au înfășurat în giulgiu cu miresme, precum este obiceiul la iudei” (Ioan 19, 39 - 40). Cele patru Sfinte Evanghelii ne-au transmis tradiția orală a Bisericii dintru început despre aflarea Mormântului gol (Matei 28, 1-8; Marcu 16, 1-8; Luca 24; 1-8; Ioan 20; 1-9) spunând, în acord, că „în ziua cea dintâi a săptămânii”, Maria Magdalena și celelalte femei au fost primele care au ajuns la mormânt dis-de-diminează, descoperind, spre surpriza lor, că piatra fusese răsturnată. Tulburate și dezorientate,

femeile au fost interpellate de un Înger cu aceste cuvinte: „Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit? A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus” (Marcu 16, 6).

Sfântul Evanghelist Matei relatează șiretlicul mai marilor sinagogii (Matei 28, 11-15) care, descumpăniți de relatările străjerilor - martori ai intervenției Îngerului care a răsturnat piatra de pe mormânt - le-a poruncit, dându-le o importantă sumă de bani, să răspândească vestea că, venind noaptea, ucenicii au furat trupul în timp ce ei dormeau. Un detaliu esențial: Apostolii Petru și Ioan sunt surprinși văzând „giulgiurile puse jos” (Ioan 20, 5; Luca 24, 12) ca și mahrama care era „înfășurată la o parte, într-un loc” (Ioan 20, 7). Sfântul Ioan Evanghelistul declară simplu că „a văzut și a crezut” (Ioan 20, 8).

În relatarea învierii lui Lazăr (Ioan 11, 1-44), cu ocazia reînșufletirii trupului acestuia, care intrase deja în descompunere, Iisus poruncește martorilor minunii: „Dezlegați-l și lăsați-l să meargă” (Ioan 11, 44). Giulgiurile și mahrama constituie într-adevăr, piedici pe care numai o intervenție exterioară le poate învinge. Nimic asemănător pentru Iisus: giulgiurile zac pe pământ, iar mahrama e înfășurată, la o parte, într-un loc” (Ioan 20, 5-7). Giulgiurile sau bucățile de pânză care zăceau pe jos, în locul în care fusese pus trupul Mântuitorului, arată că El nu putea să fie ținut de „durerile morții” (cf. Psalmul 114,3). Mahrama era o bucată de pânză pătrată, un fel de vâl folosit în ritualul funerar pentru a acoperi fața defunctului. Despre mahramă, Sfântul Ioan Evanghelistul ne spune că era „învăluită sau înfășurată”, ceea ce indică faptul că mahrama care acoperea capul lui Iisus păstra forma ovală a capului Său.

Preot, Ion COCONEȚU

📄 Pag. 2

...“ROMÂNIA LA 100 DE ANI”

Urmare din pag. 1

Pentru ei școala aceasta cu curtea generoasă, cu un număr mic de elevi în clase, cu copiii modești ai căror părinți discută amical în poarta școlii și pe ulițele satului, cu cadre didactice bine pregătite, reprezintă locul ideal de educație, departe de aglomerația orașelor, aproape de natură, departe de mediul celor care uită ce este respectul, departe de tentații bănuite și nebănuite. Prezența și exemplul participanților la discuții, povestirile pline de umor referitoare la anii de școală, sfaturile foștilor dascăli și ale foștilor elevi, momentele artistice oferite de tineri, au avut drept scop motivarea elevilor actuali în actul învățării și al pregătirii pentru viață, motivarea comunității în acțiunea de păstrare a acestui bun local, Școala Gimnazială Pociovaliștea, de conservare a unui sentiment de mândrie că aparții unei mici comunități cu care te mândrești, pe care trebuie să o păstrezi și să o transmiți urmașilor cum ai primit-o și tu..

Duminică, 25 martie 2018, ora 11,00, porțile școlii din satul Pociovaliștea, orașul Novaci, au fost larg deschise pentru toți foștii și actualii elevi care au dorit să participe, pentru cadrele didactice care au lucrat la această școală, pentru părinți și bunici, dorința organizatorilor fiind aceea de a crea posibilitatea retrăirii de către fiecare a unor clipe memorabile petrecute în anii copilăriei, de regăsire a unor chipuri dragi modificate de trecerea anilor. Foști elevi ai școlii au vorbit despre școală și viață, despre reușite și greutăți, despre muncă și bucurie, despre seriozitate și împliniri.

Au fost vizualizate fotografiile din anii de gimnaziu și de școală primară supuse atenției de către invitați, scopul fiind acela de a ne bucura și emoționa împreună. Este remarcabilă implicarea unor foști elevi ai școlii cu domiciliul în țară și în străinătate, departe de casa părintească, contribuind cu un entuziasm fără margini, cu idei originale de abordare a unor teme precum și la popularizarea evenimentului. Nu s-au lăsat mai prejos nici elevii actuali ai școlii, clasa a V-a oferind un scurt program cu semnificații privind românismul adevărat filtrat prin sufletul unor preadolescenți în devenire.

Prezența la activitatea de proiect a elevilor Liceului Teoretic Novaci calificați la olimpiadele naționale și cu rezultate remarcabile la faza județeană, însoțiti de profesorii îndrumători Popica Mădălina, Țicu Alina și Popica Adrian, implicarea tinerilor liceeni novăceni cu talente artistice, a dat un plus de valoare activității. Deloc de neglijat a fost și implicarea în activitățile de pregătire a Proiectului, de derulare și primire a invitaților a doamnelor profesoare Daciana Ungureanu, Alina Țicu, Simona Deaconescu, Cornelia Lilă, Rodica

Negucioiu, Anicuța Pârveu, Daciana Preotesescu, Laura Țarfulea, Despina Țarfulea și Emilia Oprița. Toate laudele pentru echipa tinerilor pociovalișteni, foști elevi ai școlii care trăiesc în București, implicați în activitățile de proiect, coordonați fiind de domnișoara Maricica Moța. O deschidere totală față de inițiativa noastră a avut-o Primăria Orașului Novaci, implicându-se și susținându-ne cu tot ce s-a putut. Cum putea fi altfel dacă Primarul orașului, Dl. Dumitru Leuștean, se numără printre foștii absolvenți ai școlii din satul Pociovaliștea? Entuziasm, implicare, interes, sollicitudine, seriozitate, respect, sunt atributele magice prin care se poate aprecia implicarea Primăriei Novaci în derularea Proiectului educațional ROMÂNIA la 100 de ani - Întalnire între generații, ocazie cu care încă o dată comunitatea novăceană a demonstrat că știe să își respecte valorile.

Mulțumim tuturor care cu fapta, cu gândul și cu sufletul au fost alături de noi, inclusiv profesorilor Daciana Ungureanu și Ionel Traian.

Urmare din pag. 1

Hristos a înviat!

Această așezare surprinzătoare a giulgiurilor și a mahrimei evidențiază că, înviind, trupul lui Iisus a ieșit din ele într-un mod minunat, fără să le mute. „Giulgiurile nedesfăcute, puse de-o parte pe pământ, sunt ca o crisalidă din care fluturele a ieșit” (cf. Olivier Clement). Ucenicii înțeleg că trupul lui Iisus nu a fost furat, deoarece hoții cu greu ar fi despuiat un cadavru înainte de a-l fura din mormânt. S-ar putea gândi cineva în mod serios că hoții și-ar fi dat osteneala să desfășoare cu răbdare trupul din aceste legături, să înlăture toate fașele de pânză, îmbibate de uleiuri care se lipiseră de trup, și, pe deasupra, să înfășoare mahrimea cu atâta grijă? Nu s-ar fi rupt deloc giulgiurile? Iată câteva din numeroasele întrebări care se ridică.

În cazul lui Lazăr, mort deja de patru zile, mormântul lui este deschis, mortul iese cu mâinile și picioarele legate de fașele de pânză funerare, iar capul era învăluit de mahrime. Cuvântul lui Iisus îl eliberează de ultimele legături ale morții (In 11, 44). Acesta este semnul slavei lui Dumnezeu. Lazăr a fost readus la viața naturală, fiind destinat să moară din nou. Iisus a lăsat aceleași giulgiuri în mormânt, descoperindu-le ucenicilor Săi că El a înviat întru viața veșnică. „Giulgiurile intacte de la mormântul lui Hristos contrastează cu prezentarea lui Lazăr, care iese din mormânt, „fiind legat la picioare și la mâini cu fașii de pânză și cu fața înfășurată cu mahrime” (In 11, 44).

În cazul Învierii Mântuitorului Hristos, semnele de la înmormântarea trupului au rămas intacte în mormânt. Ucenicul care vede aceste „semne” începe să creadă. Este „credința” absolută, adică încredințarea și mărturisirea că Iisus este Domnul, Hristosul și Fiul lui Dumnezeu. De aceea, ucenicul care crede este modelul tuturor celor care vor crede fără să vadă realitatea trupului lui Iisus înviat și să verifice identitatea Sa, după cum pretindea Toma (In 20, 29). Credința sa este exemplară pentru cei care cred în Fiul lui Dumnezeu, cu ajutorul semnelor săvârșite de Iisus înaintea ucenicilor Săi, semne alese și documentate în Evanghelia scrisă (In 20, 30-31).

Numeroasele încercări de a dovedi că Hristos nu a înviat și că trupul Său ar fi rămas în mormânt au fost destinate eșecului. Oare Apostolii n-au murit cu acest adevăr pe buze, că Hristos a înviat? Saul din Tars, îndârjit în prigonirea creștinilor, nu a fost interelat pe drumul Damascului cu aceste cuvinte: „De ce Mă prigonești?” (FA 9, 3). Convertirea sa fulgerătoare l-a transformat într-un apărător fervent al Învierii lui Hristos, cu prețul suferințelor care l-au însoțit până la moartea martirică pentru Hristos.

La mormânt, Îngerul cere femeilor mironosițe să nu-L mai caute acolo pe Hristos, Care este viu. Mormântul gol stimulează memoria, reînviată de Solul Ceres: „El a înviat precum a zis” (Matei 28, 6). Scripturile sunt confirmate, iluminate de lumina mormântului, care le proslăvește sensul. Mormântul deschis și gol nu este decât locul unei prezențe care să ne amintească locul în care Iisus a înviat. El a devenit, astfel, pentru conștiința creștină, un monument comemorativ al unei memorii vii, locul în care femeile mironosițe au fost investite să mărturisească Învierea lui Hristos. Mormântul gol, dar deschis, devine, mai degrabă, un nou punct de plecare, deoarece Iisus le trimite să vestească ucenicilor Învierea.

Primii creștini care trăiau la Ierusalim știau foarte bine, fapt de altfel confirmat de descoperirile arheologice, că Golgota, locul Răstignirii, se afla în afara zidurilor cetății și că, inițial, fusese o veche carieră de piatră, care în vremea Mântuitorului fusese abandonată, devenind un fel de depozit de piatră reciclabilă, dar neutilizabilă în construcții, din cauza calității ei slabe (calcar). Primii creștini din Ierusalim, la originea evrei convertiți, au comemorat jertfa Mântuitorului pe cruce și au cinstit mormântul

gol, recitând Psalmul 118, 22: „Piatra pe care n-au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta s-a făcut în capul unghiului” (cf. 1 Ptr 2, 7).

Arheologii și savanții de marcă din zilele noastre nu se îndoiesc de autenticitatea locului răstignirii Mântuitorului și a mormântului Său pe care ei le consideră identificate fără putință de tăgadă. Ei susțin că Biserica apostolică din Ierusalim cunoștea în mod exact locul atestat al mormântului Domnului. De altfel, este evident că multe particularități din Evangheliile sunt mai ușor de explicat, dacă, în momentul în care textele au fost scrise, exista o cunoaștere directă a mormântului. Mormântul nou fusese săpat în piatră și era situat într-o grădină sau livadă, în apropierea cetății; se cunoștea proprietarul, care era Iosif din Arimateea, un sfetnic vestit. În mormânt, locul unde fusese depus trupul lui Iisus era situat în partea dreaptă, iar intrarea, foarte joasă, îi obliga să se plece pe cei care intrau înăuntru ca să privească.

Noile descoperiri ne încurajează să reflectăm asupra practicii liturgice a primilor creștini din Ierusalim, dinaintea de anul 70 d. Hr, când Ierusalimul a fost distrus. De aceea, putem afirma că ucenicii Mântuitorului urmaseră practica liturgică de a recita Psalmul 118 în fața mormântului Mântuitorului. Astfel, ei au început să cinstească acest loc, punând bazele cultului creștin la Ierusalim, venind în pelerinaj în Cetatea Sfântă, iar, în această perioadă, se adunau pentru a cinsti Jertfa pe Cruce și Învierea Mântuitorului. Un astfel de gest era firesc, dacă ne gândim la practica obișnuită în iudaism de a merge în pelerinaj la mormintele înțelepților evrei. Era o practică veche, devenită obișnuită în iudaismul palestinian anterior anului 70 d. Hr.

Primii ucenici ai Mântuitorului au considerat

Psalmul 118 ca fiind potrivit procesiunii liturgice desfășurate în jurul Sfântului Mormânt. În acest sens, trebuie amintit, în mod special, versetul 23: „De la Domnul s-a făcut aceasta și minunat [lucru] e în ochii noștri”. Refrenul „că în veac este mila Lui” se repetă de mai bine de patru ori în acest psalm. Este vorba, așadar, de o slujbă liturgică, săvârșită de primii creștini în fața Golgotei și în jurul mormântului Mântuitorului, pentru a cinsti astfel ultimele evenimente din viața Domnului lor.

Pe acest loc, primul Împărat creștin, Sfântul Constantin cel Mare și mama sa Elena, au construit, între anii 325-335 d. Hr., un impunător complex de biserică, care să includă locul Răstignirii și Învierii Domnului, ca „să laude neamurile și popoarele pe Hristos, Dumnezeu nostru, Care, de bunavoie pentru noi, Cruce a răbdat și în iad până a treia zi a fost; și să se închine Învierii Lui celei din morți, prin care s-au luminat toate marginile lumii”. În acest loc sfânt, legat de Învierea Mântuitorului Hristos, în fiecare an, de peste douăzeci de veacuri, în Sâmbăta Mare, vine Sfânta Lumină în mod suprafiresc la Mormântul Domnului din Ierusalim. Această Sfântă Lumină am primit-o și noi și am împărțit-o credincioșilor noștri în noaptea de Înviere. Vă îndemn să fiți părtași nouă la acest binecuvântat moment aniversar, iar acum, la Sărbătoarea Sărbătorilor, ca fii ai Învierii, rog pe Preabunul Dumnezeu „să vă înzestreze cu tot ce este bun spre a-i face voia” (Evrei 13, 20), dându-vă tuturor sănătate și pace.

Constantin DĂRVĂREANU:

O SUTĂ DE ANI DE LA UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA (27 martie 1918)

Viața poporului român, avându-și rădăcinile înfipite în pământul strămoșesc al Daciei de odinioară, trebuie cunoscută îndeaproape de către toți locuitorii acestei țări. Cu toții avem obligația de a cerceta trecutul neamului românesc pentru a putea argumenta drepturile pe care le avem asupra teritoriului în care trăim, nu doar noi, ci și cei care vremelnic au fost și încă mai sunt obligați să trăiască sub dominația unor cotropitori. Avem nu doar datoria, ci și obligația să cultivăm dragostea față de frații de același neam nevoiți să trăiască în teritorii românești, dar care nu pot purta scumpul nume de România.

Iată de ce cred că este necesar ca măcar acum, la 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, e momentul să spunem lucrurilor pe nume. Am tăcut destul pe timpul comunismului când nu puteam să rostim un cuvânt de rău la adresa „prietenului” de la Răsărit. Din păcate, nici după Evenimentele din Decembrie 1989 n-am zis mare lucru, deși erau condițiile cele mai favorabile pentru împlinirea visului de veacuri al tuturor românilor, Unirea într-un singur stat. De ce? Din necunoaștere a realităților istorice, din lipsă de curaj sau n-am avut timp, fiind prea ocupați cu alte probleme străine moșilor și strămoșilor noștri care și-au jertfit viețile pentru neamul românesc?

Intrarea României în Primul Război Mondial în vara anului 1916 alături de Antantă a urmărit realizarea deplinei unități naționale prin Unirea cu Vechiul Regat a Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei, străvechi teritorii locuite de români.

Luptele din 1916 – 1917 au pus în lumină durabilitatea sentimentului național și convingerea că se apropia ziua înfăptuirii marelui act al Unirii tuturor românilor.

Destrămarea Imperiului rus produsă în urma revoluției ruse din 25 octombrie/ 7 noiembrie 1917, a fost momentul crucial în care popoarele imperiului au accelerat lupta pentru afirmarea identității naționale și pentru organizarea în state naționale proprii, pe baza principiului autodeterminării.

În 1918, pe fronturile de luptă, Puterile Centrale au înregistrat înfrângeri categorice, imperiile multinaționale, și în primul rând Austro-Ungaria, s-au prăbușit sub acțiunea avântului revoluționar de proporții al popoarelor aflate sub dominație străină, dornice să-și decidă singure soarta. În acest context, lupta românilor din provinciile aflate sub stăpânire străină pentru libertate, în paralel cu lupta politico-diplomatică și militară a României s-a intensificat continuu.

Fiindcă în această lună, pe 27 martie s-au împlinit 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România (27 martie 1918), mă voi referi în continuare la această Provincie Românească, uitată atâția ani de noi, românii.

Basarabia, cum fusese definită în cadrul administrației țariste în 1812 la Tratatul de la București, a fost ruptă din Moldova în 1812 și încorporată Imperiului rus.

Cu toate că suferise un proces brutal de rusificare în cei peste o sută de ani de dominație rusească, Basarabia a continuat să fie în marea ei majoritate românească, mai bine de 65 % dintre locuitori fiind români.

În aceste condiții și făcând apel la dreptul istoric, Basarabia a urmărit mai întâi autonomia față de Rusia și apoi, drept scop final, unificarea cu România, fiind prima provincie care s-a unit cu patria-mamă.

Dar până la unificare, drumul a fost destul de greu. Spațiul nu-mi permite să trec prin toate perioadele străbătute de Basarabia de la anexare și până la Unirea cu România, așa că mă voi referi mai mult la ce s-a întâmplat din 1917 și până la Unire.

În 1917, în provincie s-a constituit Partidul Național Moldovean care a coordonat mișcarea de eliberare națională. În același an a apărut, la Chișinău, ziarul „Cuget Moldovenesc”.

Cu prilejul Congresului ostașilor moldoveni de la Chișinău, din 25 septembrie/8 octombrie 1917, s-a constituit un organ reprezentativ numit Sfatul Țării, având ca for coordonator Consiliul Directorilor, iar ca președinte pe Ioan Inuceț.

Basarabia a urmărit mai întâi autonomia față de Rusia, dar s-a lovit și de pretențiile Ucrainei de a anexa teritoriul dintre Prut și Nistru, care susținea că din punct de vedere etnografic, economic și politic, Basarabia formează o unitate indivizibilă cu teritoriul Ucrainei.

În condițiile primejdiei reprezentată de pretențiile Ucrainei și folosindu-se de prevederile Declarației drepturilor popoarelor din Rusia, în decembrie 1917, Basarabia s-a constituit în Republica Democratică Moldovenească, proclamându-și autonomia în cadrul Republicii Ruse, la 4 februarie 1918. Apoi, la 27 martie/9 aprilie 1918, Sfatul Țării, care cuprindea reprezentanți ai tuturor naționalităților – 138 deputați – a adoptat, cu majoritate de voturi, hotărârea Basarabiei de a se uni cu România.

Astfel, Sfatul Țării Republicii Democratice Moldovenești, întrunit în după amiaza zilei de 27 martie 1918, a declarat:

VIN FLORIILE CU SOARE!

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

Anul acesta, vremea în luna martie s-a dovedit a fi mai aspră ca în Gerar: zăpadă, viscol, ger năprasnic. Iarna nu vrea nici în ruptul capului să se dea plecată. Așa că la căldura dulce a focului din sobă, gândurile zboară în toate direcțiile. Privirile se îndreaptă spre lucrurile din casă. Un vechi fluier ciobănesc îmi atrage atenția. Încerc să suflu în acesta, dar abia ies câteva sunete, ce par a fi un fragment din „este iarnă viforoasă, eu cânt doina închis în casă”.

Mă trezesc brusc din dulcea fascinație și răsfoiesc filele unei cărți de Citire pentru școlari de acum aproape 100 de ani, unde găsesc câteva versuri superbe despre Florii: Vin Floriile cu soare/Și soarele cu florii. Privind calendarul din perete văd că totuși Floriile se apropie repede și deci aduc soarele, aduc primăvara mult dorită.

În zona noastră, martie, care semnifică începutul anului agricol, a fost mai întotdeauna capricios. De aceea românul, în înțelepciunea lui milenară, a pus în această lună tot felul de semne culturale: mărțișorul (1 martie), zilele Babelor (1-9 martie), zilele Moșilor (10-17 martie), Măcinicii (Sfinții 40 de Mucenici – 9 martie), Alexiile (17 martie), Bunavestire și ziua Cucului (25 martie). La acestea se adaugă Echinocliul de primăvară de la 21 martie, când soarele trece din zona australă (sudică), spre cea boreală (nordică).

1 martie, ziua mărțișorului, cu acele fire albe și roșii, semnifică între altele, că viața (roșu) și binele (albul, zilele albe) vor triumfa, deși afară este iarnă și viscol. Zilele Babelor debutează cu Baba Dochia (1 martie după legendă) și pare a-și avea originea arhaică în credința că vegetația (martie a fost denumit în vechime Germinar), întreaga natură, renaște. Dar această renaștere cere sacrificiu. De aceea probabil romanii au numit zeul lor războinic - Marte.

Un loc aparte îl are ziua de 9 martie, ziua Măcinicilor, în cinstea celor 40 de Mucenici creștini din Sevastia, care au fost omorâți pentru credința lor în această zi. În perioada antecreștină, 9 martie semnifică moartea Babei Dochia, zeița vegetației, pentru a învia întreaga natură din nou. De aici practica focurilor prin grădini sau prin curți, afumarea acareturilor și bătutul pământului cu maiele pentru a ieși căldura. Practica măcinicilor, a acelor împletituri din pâine nedospită, amestecată cu apă, nuci și miere sau zahăr, exprimă un fel de prinos adus celor plecați dintre noi.

Despre zilele Moșilor nu se spun prea multe. Acestea sunt un fel de pioasă aducere aminte pentru toți moșii și strămoșii noștri, dar și o încercare de a

citi în sufletul fiecăruia dintre noi sau de a afla cum ne va merge în anul acesta în viață, în muncă sau în relațiile cu semenii. Astfel, dacă în ziua în care ne-am ales Moșul va fi vreme rea, frig, vom avea parte în acest an de mult zbucium, de multe zile negre. De va fi soare și frumos, vom avea parte de bucurie și reușite în ceea ce facem.

Alexiile din 17 martie, când în calendarul ortodox se sărbătorește Cuv. Alexie, omul Domnului – în acest an fiind sâmbăta este și pomenirea morților – marchează primul pas important în venirea primăverii. În această zi în vechime se sărbătorea ziua Șarpelui, de fapt a tuturor viețuitoarelor care ierneză în pământ, în scorburi, pe sub vreascuri. De acum ele se trezesc la viață și își încep un nou ciclu de existență. De asemenea, din această zi încep a crește buruienile, mai ales urzicile, care mult timp în istorie au fost folosite ca hrană ritualică, fiind primul rod al naturii în noul an. De aici considerarea unei puteri miraculoase a urzicilor pentru sănătate, bunăstare și bucurie, dar și sensul lor magic, care ne spune că durerea și bucuria sunt numai împreună.

Zilele amintite până acum din calendarul popular sunt de fapt momentele care pregătesc întoarcerea soarelui spre noi, respectiv trecerea sa din emisfera sudică în cea nordică. Aceasta se întâmplă în 2018 la 20 martie ora 18:45, când are loc, ne spun astronomii, Echinocliul de primăvară, când durata nopții este egală cu cea a zilei. Soarele își va continua drumul său spre nord până la 21 iunie ora 13:07 în acest an, când va porni din nou spre sud, până la 21 decembrie.

25 martie, când în calendarul creștin este sărbătorită Bunavestire, semnifică un moment extrem de important în calendarul popular. Această zi mai era denumită ziua Cucului. Din această zi se consideră că se dezleagă limba păsărilor și că vor începe să ne încante cu trilurile lor așa de frumoase, și că de acum încep să sosească păsările călătoare. Urmează peste puțin timp Floriile – intrarea Domnului în Ierusalim și apoi, peste o săptămână, pe 8 aprilie, Sfințele Paști.

Privesc dus pe gânduri calendarul și cărțile vechi din fața mea. Ele vorbesc despre înțelepciunea decantată timp de multe secolele a celor care au fost înaintea noastră. Acestea ne spun că deși afară este frig, zăpadă, viscol, să nu avem teamă – Floriile vor aduce soarele și bucuria Învierii. Numai noi să fim pregătiți cum se cuvine pentru aceste mărețe evenimente ale Timpului, care în iureșul lui vine vijelios spre noi în necontenita lui reîntoarcere.

O SUTĂ DE ANI DE LA UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA

Urmare din pag. 3

„Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă acum o sută de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadale singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa România.

Trăiască Unirea Basarabiei cu România, de-a pururi și totdeauna!

Președintele Sfatului Țării, Ion Inculeț, Vice-președinte, Pantelimon Halippa, secretarul Sfatului Țării I. Buzdugan”.

Decizia a fost adusă la cunoștința primului ministru Marghiloman, care, în numele poporului român, a guvernului României și al Regelui, a luat act de Declarație și a primit Unirea.

Regele Ferdinand, declara la rândul său: „Înfăptuirea unui vis care demult zăcea în inimile tuturor românilor de dincolo și de dincoace de apele Prutului”.

A urmat lungul drum al recunoașterii diplomatice, Basarabia fiind prima dintre provinciile istorice care s-a unit cu România și prima

treaptă spre idealul României Mari.

Ce a urmat?

Basarabia, străvechi pământ românesc, a dăinuit în hotarele patriei-mamă timp de 22 de ani, până la 28 iunie 1940, când un ultimatum al guvernului sovietic, care urmărea punerea în aplicare a pactului Hitler-Stalin, a fost adresat României, cerând cedarea Basarabiei către Uniunea Sovietică. România a cedat și după 48 de ore Basarabia a fost ocupată de Armata roșie, administrația și Armata Română retrăgându-se, într-un haos total, la vest de Prut. La fel, Rusia sovietică a anexat nordul Bucovinei și Ținutul Herța.

Aceasta a fost și este soarta unei provincii românești nevoită să stea departe de patria-mamă, trecând de-a lungul timpului prin grele încercări. Basarabia, așa cum spunea fostul Președinte al României cu prilejul manifestației de Unire de la Chișinău din 25 martie a.c., „este rana sângerândă a poporului român”.

Scriu aceste rânduri cu speranța și credința că în acest an, al Centenarului Marii Uniri, se va repara această mare nedreptate istorică și că Basarabia va reveni acolo unde-i este firește locul: ROMÂNIA.

CARE REPUBLICA MOLDOVA?

Deși am călătorit mult în viața mea, atât în Țară, cât și prin lume, niciodată nu am ajuns în Republica Moldova. Care Republica Moldova? Acea parte a Moldovei, denumită Basarabia, dată ca jertfă țarului Alexandru în 1812? Atunci când două mari imperii au transformat Prutul în stavilă între frați, când rudele, prietenii au fost despățiți, când neamul românesc a fost destrămat.

Între Prut și Nistru s-a produs cea mai mare crimă asupra neamului românesc, Basarabia fiind și astăzi rana încă deschisă a acestui neam. Românii dintre cele două râuri au fost supuși unui vast proces de rusificare. Au avut loc strămutări de populație, în special în zonele orașenești pentru ca românii să-și piardă identitatea. Drama înstrăinării neamului românesc a căpătat dimensiuni greu de imaginat. Mulți dintre frații noștri de dincolo de Prut n-au acceptat fărădelegile țariste și mai apoi pe cele comuniste, căutându-și loc de viață liniștită acolo unde au văzut cu ochii. Așa cum s-a întâmplat și cu mătușa Nadejda, venită din aceleași motive din Basarabia, de pe Nistru, de la Soroca, aici la Novaci, unde s-a căsătorit cu un frate al lui maică-mea. Îmi povestea de multe ori despre situația poporului român din așa-zisa Republica Moldova, despre atrocitățile ce se săvârșeau acolo, despre stăpânii profitori ai pământului românesc dintre Prut și Nistru.

Poate și datorită faptului că mătușa Nadejda îmi povestea de multe ori cu tristețe despre Basarabia, despre rudele rămase acolo pe care avea să nu le mai vadă niciodată, în mine s-au trezit simțăminte dintre cele mai profunde față de o națiune dezbinată prin interese meschine. Și nu odată, ascultând-o pe mătușa Nadejda, sufletul mi se umplea de ură față de cei care au pus stavilă între români pe Prut.

De pe atunci, în sufletul meu s-au cuibărit sentimente dintre cele mai adânci pentru un popor căruia i s-a furat identitatea și destinul, față de un teritoriu rupt din trupul firească căruia îi aparține. Iată de ce consider că noi, românii, de aici, de acasă, avem datoria să facem totul pentru ca să retrezim, în totalitate, simțămintele naționale românești.

Acum, în anul Centenarului Marii Uniri, s-a reaprins speranța reîntregirii neamului și pământului românesc. Eu, unul, sper ca acest lucru să se întâmple cât mai curând, să apuc să trăiesc acest eveniment la care visez de ani mulți. Din păcate, mătușa Nadejda a plecat dintre noi cu inima și sufletul răvășite că nu a apucat ca măcar odată să mai ajungă printre ai ei, la Soroca.

Constantin DĂRVĂREANU

In memoriam

NICOLAE BANU

ANUL SĂRBĂTORESC AL CENTENARULUI MARI UNIRI DE LA 1918 ne oferă prilejul comemorării eroilor români morți în Primul Război Mondial în totalitatea lor, precum și pe fiecare în parte de către descendenții lor direcți. Unul dintre acești eroi familiali este și NICOLAE BANU, bunicul meu, al fraților și al verilor mei dinspre mama, bunicul a cărui memorie o evoc și al

cărui nume îl pomenesc aici cu evlavie și smerenie, în numele tuturor nepoților, strănepoților și stră-strănepoților existenți în viață (eu fiind moștenitorul trăsăturilor lui fizionomice și al numelui de NICOLAE).

NICOLAE BANU s-a născut la Poiana Sibiului în 1882, în Ardealul aflat sub stăpânire ungurească. S-a refugiat în micul Regat Român în jurul anului 1905, împreună cu încă un frate, Gheorghe (care s-a stabilit în Poienari) și cu două surori, Maria (care s-a căsătorit cu Sârbu din Aniniș) și Elena (care s-a căsătorit cu Pilea din Novaci), cel cu casa din Livezile de peste pârâul Râma. O soră Ana a rămas în Poiana Sibiului și s-a căsătorit cu Alexandruș. Nicolae Banu s-a stabilit în Novaci și s-a căsătorit cu Maria, fiica lui Dumitru și a Anei Comanescu, la vârsta lui de 25 ani și a Mariei de 16 ani. Soții Nicolae și Maria Banu au dat naștere la trei copii, Maria, Angela și Victor (acesta din urmă a murit de mic) și au clădit o casă în Novaci.

NICOLAE BANU a fost înrolat în Armata Română în 1916, a participat la multe lupte înainte de a ajunge cu unitatea militară în Moldova, neocupată de armatele germano-austriece. A participat cu unitatea militară din care

facea parte la luptele pentru eliberarea orașului Țighina (Bender) de sub ocupația soldaților ruși bolșevizați, lupte care s-au desfășurat între 16 și 26 ianuarie 1918. În aceste lupte au murit 3 ofițeri și 138 soldați români, între care și Nicolae Banu. Toți acești eroi au fost înmormântați în Cimitirul Eroilor „General Dragalina” din cartierul Borisovka al orașului Țighina. Cimitirul menționat a fost demolat în 2008 de către autoritățile transnistrene (sub a căror jurisdicție se află orașul Țighina), iar în locul lui a fost amenajat un complex memorial dedicat ostașilor sovietici din al Doilea Război Mondial.

NICOLAE BANU „a pus osul” -și la figurat și la propriu- la făurirea ROMÂNIEI MARI. Numele lui este înscris pe latura sudică a Monumentului Eroilor novăceni din Primul Război Mondial.

Pentru cinstirea memoriei și comemorarea tuturor eroilor români din Primul Război Mondial, înscriind între ei și pe NICOLAE BANU, să le aducem prinosul nostru de recunoștință pentru faptele de vitejie și jertfă care au dus la făurirea României Mari.

Ing. Nicolae STĂNGĂ

CINCI ANI FĂRĂ INGINERUL GHEORGHE GH. CUȚULIGA

Pe 11 aprilie 2013 ne-a părăsit cel care a fost inginerul GHEORGHE GH. CUȚULIGA, fiu al Novaciului, născut la poală de munte, pe malurile bătrânului Gilort la 13 octombrie 1924. A fost unul dintre cei trei copii ai familiei Polia și Gheorghe Cuțuliga.

După terminarea a patru clase la Școala de pe actuala stradă Rânca, a plecat de acasă în lumea mare, o lume deloc imaginată de un copil de 12 ani ajuns „copil de trupă”. A urmat cursurile Liceului Militar de Aviație „Aurel Vlaicu” Mediaș, pentru ca să se înroleze apoi ca soldat pe frontul celui de-al Doilea Război Mondial, ajungând cu trupa de aviație până în Piestany (Slovacia).

După terminarea războiului, s-a înscris și a absolvit cursurile Facultății de Electromecanică din cadrul Institutului Politehnic București, în anul 1950. După terminarea facultății s-a înapoiat în satul natal, căsătorindu-se cu Lenuța Nedu, cea care i-a fost alături și la bine și la rău până când soarta i-a despărțit.

A fost conducătorul Uzinei Electrice Novaci între anii 1951 – 1988.

Este omul de numele căruia se leagă electrificarea a zeci de sate, de la Mănăstirea lui Brâncoveanu din Horezu până în Valea Sadului, pe văile Luncavățului, Cernei, Oltețului, Galbenului, Gilortului, Blahniței până la Târgu-Cărbunești, Alimpeștii, Mușeteștii, Săcelu etc.

Un om cu o educație aleasă, cultivată în mediile înalte prin care a trecut. Model de cinste și omenie, deosebit de respectuos și manierat, exemplu de urmat pentru toți novăcenii.

Omul care a avut străse legături cu Generalul Maior Medic Virgiliu Răduțescu, o altă mare personalitate a Novaciului, cu mulți oameni de mare valoare ai comunității novăcene, cel care și-a transformat casa într-un veritabil muzeu.

Un om care m-a fascinat povestindu-mi cu patos despre tatăl meu care i-a fost protector spiritual când a fost elev al Gimnaziului Industrial din Novaci.

Îmi este tare greu să scriu despre inginerul Gheorghe Gh. Cuțuliga, mai ales că doar cu circa un sfert de oră înainte de a trece hotarul acestei lumi, am fost martorul ultimelor clipe ale vieții sale, când fiica sa, distinsa doamnă Irinel, i-a zis: „Tată, veni domnul... pe la noi”. Cu greutate, a deschis ochii, a aruncat o privire scurtă, dar blândă, așa cum a fost sufletul său totdeauna, fără să poată scoate măcar un cuvânt.

Am realizat că omul de numele căruia se leagă multe dintre realizările Novaciului, omul de mare noblețe sufletească, ne părăsește, lucru care m-a marcat pentru foarte mult timp.

Să nu-l dăm uitării pe cel care a fost inginerul GHEORGHE GH. CUȚULIGA și să-i păstrăm veșnic amintirea.

Constantin DĂRVĂREANU

Omagiu mamei noastre

MARIA STÂNGĂ

La data apariției publicației „Novăceanul” se împlinesc exact 14 ani de la moartea mamei mele, cea care a fost soția cunoscutului Preot Constantin Stângă și mama Preotului Protopop Tiberiu Stângă, doi renumiți slujitori ai Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Novaci.

MARIA STÂNGĂ, mama mea, s-a născut în urmă cu 109 ani la Novaci (21.03.1909), în familia NICOLAE și MARIA BANU, la vârsta acestora de 26, respectiv 16 ani. Genealogic, Marioara Banu a devenit nepoata de fiică a lui Dumitru și a Anei Comănescu, nepoata de frate a Mariei Sârbu și a Elenei Pilea, strănepoata de frate a lui Mihai, Filimon și Nicolae Comănescu, strănepoata de soră a lui Andrei și Ștefan Băieșu. Maria Banu a învățat la Școala din Novaci, având învățător pe renumitul dascăl Constantin Lianu, autorul primei monografii a comunei Novaci în anul 1935. A devenit orfană de război la vârsta de 9 ani, ca urmare a decesului tatălui său în ianuarie 1918, în luptele pentru eliberarea orașului Țighina din Basarabia.

Maria Banu-Stângă, s-a căsătorit la 30.11.1924 cu teologul Constantin Stângă din Scoarța-Gorj, acesta fiind preot în Novaci timp de 40 ani. Soții Constantin și Maria Stângă au construit o casă în Novaci și au dat naștere la 6 copii: Valeria (a murit de mică), Tiberiu (cunoscutul preot novăcean), Nicolae-Nelu (inginer, cercetător științific), Melania (învățătoare), Traian (inginer) și Natalia (biolog, cercetător științific).

Pentru creșterea, educarea și realizarea noastră profesională, mama a muncit cu sârguință. Ani în șir a avut 7 guri la masă de 3 ori pe zi, a gătit mâncare și de două ori pe zi, a muls vacile și a făcut brânză și urdă, a frământat și copt pâine la cuptor o dată pe săptămână, a spălat 1-2 pârăuri de rufe pe săptămână, a tors și a împletit ciorapi, țesut pânza de bumbac și stofa de lână pentru haine, a cusut cu mâna și cu mașina de cusut etc.

A trecut și prin traume cauzate de

decesul a trei dintre copiii-Valeria, Traian, Tiberiu-și a soțului. A decedat la 31.03.2004, la vârsta de 95 ani și 10 zile, după o viață împlinită, trăită exemplar. Pentru tot ce făcut pentru noi, copiii și nepoții ei, îi suntem profund recunoscători, o păstrăm vie în ochii și în memoria noastră în nenumărate imagini, între care și cea din această fotografie îmbrăcată în frumosul costum popular novăcean.

Ing. Nicolae STÂNGĂ

P.S. Și eu, parcă o văd pe Doamna Preoteasă Maria Stângă nelipsită de la Biserica în frumosul nostru costum popular, o doamnă distinsă, cu mult respect, maniere alese și de o eleganță deosebită.

Domnule inginer Nicolae Stângă, respectele mele și ale publicației „Novăceanul” pentru că iată, nu ați uitat pe cei care v-au dat viață și că, deși plecat demult de pe aceste meleaguri, aveți mereu Novaciul în inimă și suflet.

D. CONSTANTIN

ENIGMA BORDEIELOR DIN PLAIUL MARE

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

Novaciul și împrejurimile lui sunt încărcate de istorie. Despre unele locuri știm mai multe sau mai puține iar despre altele mai deloc. Unele dintre acestea din urmă, care m-au frământat mereu, de mulți ani, sunt Bordeiele din Plaiul Mare. Locul l-am vizitat de multe ori, copil fiind am păscut vitele pe acolo, dar nu am reușit să aflu ce este cu aceste bordeie. Bătrânii mi-au povestit că ar fi fost aici vreo 12 bordeie, dar nu se știa nici ale cui au fost, nici când au fost făcute și nici de ce s-au așezat acei oameni sau chiar sub Vârful Plaiul Mare.

Înarmat cu o hartă veche pornesc pe o potecă spre Vârful Plaiul Mare aflat la altitudinea de 900 de metri. După vreo oră de mers de la despărțirea de Transalpina, ajung la locul cu pricina. În depărtare,

spre nord-vest, văd crestele încă albite ale Munților Parâng iar mai aproape, valea adâncă a Gilortului, dincolo de care se dezvoltă în toată splendoarea lor frumusețile plaiurilor Fața Megreanului și Vermeghe, care urcă spre vârful Rădeiu și Rotunda - la 1410 m, respectiv 1600 m altitudine.

Spre nord-est se înalță semeț Vârful Curmăturilor sau Dealul Scăriței, cum apare pe hartă, la 980 m altitudine. Mai departe, spre Cernădie, zăresc Plaiul Ogarului și Măgura cu Frasin, aceasta aflată la 1183 m altitudine. La nord, în fața ochilor, defilează o splendoare de vărfuri, a căror înălțime crește treptat: Măgura (1161 m), Tolanul Mare (1544 m), Florile Albe (1556 m), Plopul (1597 m) iar spre nord, în depărtare, abia se zărește Mohorul (2337 m), Setea Mare (2365 m) și, deasupra lor, Parângul Mare (2519 m).

După ce mă odihnesc puțin încep să caut locul vechilor bordeie. Abia dacă reușesc să descopăr câteva gropi pline cu vegetație: iarbă deasă ce începe să iasă din pământ, câțiva păduci și măceși. Măsur cu pasul marginile ce par a delimita unul din fostele bordeie și aflu că acesta ar fi avut cam 3/3 m. Adică aproape exact cât măsurau demult, demult bordeiele din alte zone. Cu ciocanul zidarului, pe care îl aveam la mine, încerc să disloc puțin rădăcinile ierburilor aflate în groapa din fața mea. Atunci constat că aceasta seamănă cu cea din curtea casei noastre, ceea ce înseamnă că un astfel de loc a fost lucrat de om cândva. Pentru a mă convinge de adevăr, mă îndepărtez de acea groapă cam 100 de metri și sap din nou. Aici descopăr o vegetație cu totul diferită și multe, foarte multe pietre.

DUMITRU BREZULESCU

– personalitate marcantă a Novaciului

La începutul secolului al XX-lea, Novaciul și locuitorii săi vor cunoaște o dezvoltare social-economică remarcabilă, rezultat al activității strălucite a unui tânăr avocat, Dumitru Brezulescu, fiu al satului. El a pus bazele Băncii Populare Gilortul, care, în 1908, a cumpărat moșia Vlădoianu și a vândut-o la țărani novăceni.

Dumitru Brezulescu s-a născut la 20 septembrie 1879, ca fiu al învățătorului Dumitru Breazu de 37 de ani și Ioana de 21 ani, casnică. După decesul tatălui său, în 1884, este numit tutore legal al copilului Gheorghe Preoteșescu, dar grija de creșterea și educația lui a revenit învățătoarei Paulina Răduțescu, căreia Brezulescu îi va păstra o vie prețuire și recunoștință. După absolvirea școlii primare din satul natal, Brezulescu urmează cursurile Gimnaziului Real din Tg. Jiu între anii 1894-1897. Aici, tânărul elev se face repede remarcat prin calitățile sale și dragostea de învățatură. Într-un articol publicat în „Arhivele Olteniei” din 1936, Iuliu Moșil, pe atunci directorul gimnaziului, își amintește: „Băiatul era serios, cuviincios, învăța foarte bine și în toate clasele a fost premiantul întâi. Fiind deștept, desghetă, foarte înțelegător, l-am luat pe lângă mine ca un fel de mic secretar, în cancelaria școlii, însărcinându-l de care băiatul s-a achitat întotdeauna conștiincios. Îmi plăcea să stau de vorbă cu dânsul, ca să-i pot spune fel de fel de lucruri de care el n-avea cunoștință și-l supuneam la deosebite examene”. În vacanțe, tânărul Brezulescu colinda munții Gorjului alături de savanți străini, care studiau acest colț de țară, ca profesorul Carol Redlich de la Universitatea din Brno, Franz Toula de la Politehnica din Viena, geograful francez Emmanuel de Martonne, prof. dr. Ludovic Mrazek de la Universitatea din București etc.

După ce în 1897 termină gimnaziul, Dumitru Brezulescu se pregătește singur la latină și greacă pentru a intra la liceul clasic „Traian” din Turnu-Severin. Ca și la gimnaziu, se remarcă ca un elev excepțional, fiind premiant în fiecare an, iar la sfârșitul liceului este premiant de onoare cu media 9,50. De asemenea, publică articole la diverse ziare și reviste ca „Șezătoarea Săteanului”, „Cronica”, „Familia”, „Revista Universitară”, „Universul”, „Almanahul Tipografic” etc. În anul 1900 la sărbătorirea zilei de 10 mai la București, a participat și o delegație a liceului „Traian”, condusă de directorul Theodor Costescu. Cu această ocazie, tânărul Brezulescu a ținut la Ateneul Român, o conferință cu titlul „Privire generală asupra Istoriei Românilor”, despre care presa bucureșteană scria: „Publicul electrizat a izbucnit în urale nesfârșite și multe inimi au bătut înfiorate de focul patriotismului ce izvora din cuvintele sale inspirate”. Insuși regele Carol I l-a felicitat și i-a înmănat un premiu constând în 40 de cărți.

După absolvirea liceului s-a înscris la Facultatea de Drept a Universității din București, unde în trei ani și jumătate a dat cele cinci examene de licență absolvind „magna cum laudae”. Teza sa de licență „Contribuțiuni la studiul proprietății în devălmășie a munților noștri – o pagină din chestiunea țărănească” a fost comentată și elogiată de personalități ca Spiru Haret („Dacă ar face așa toți care cunosc din chestia țărănească câte o parte mare sau mică, s-ar aduna în curând materialul pentru cunoașterea ei deplină, a cărui lipsă împiedecă azi atât de mult pe cei care ar vrea să facă ceva pentru rezolvarea ei. Să nădăjduim că lucrarea lui Brezulescu, sinceră și serioasă, va avea imitatori”) și Nicolae Iorga („Broșura dl. D. Brezulescu, avocat ... are mai întâi o semnătate științifică prin datele și numele ce cuprinde în legătură cu stăpânirea în comun a multora din munții noștri de către urmașii moșului – întâi proprietar, moșnenii. E apoi strigătul de alarmă al unui tânăr iubitor de țară și țărani împotriva anarhiei sălbatice în care se învârtă viața acestei proprietăți în devălmășie”).

Întors în Novaciul natal, Brezulescu a înființat la 13 ianuarie 1902 Banca Populară

„Gilortul”, cu un capital de 72 de lei și 26 de membri. Un moment important în istoria Novaciului îl reprezintă cumpărarea și împărțirea la țărani a moșiei Vlădoianu, care încununează activitatea lui Dumitru Brezulescu în folosul celor mulți și săraci, care munceau pământul boieresc, dar nu se bucurau de roadele muncii lor. Mai întâi, în aprilie 1904, Banca Gilortul a luat în arendă moșia pentru 5 ani, în numele obștii locuitorilor novăceni. În următorii ani, Dumitru Brezulescu a început o intensă corespondență cu proprietarii moșiei, reușind să cumpere, treptat, părțile deținute de aceștia, după cum urmează: la 19 septembrie 1905, partea lui D.P. Antonescu cu 14 000 lei, la 6 octombrie 1905, cea a Mariei Vintilescu cu 6 500 de lei, la 12 septembrie 1906 a Elenei Rallet cu 100 000 de lei, la 4 august 1907 a Mariei P. Antonescu cu 20 000 lei, la 21 august 1907 a lui C. Palada cu 40 700 lei și la 15 septembrie 1907 a lui Grigore Palada cu 28 000 lei.

Din cauza unor dificultăți juridice, Tribunalul Gorj decide ca restul moșiei Novaci, proprietate a Eforiei Spitalelor Civile și a lui Romulus P. Antonescu, să fie vândută prin licitație publică. La această licitație urmau să se prezinte și doi mari proprietari din Zorlești, frații Codin și Mitroi Pociovălișteanu. Pentru a preîntâmpina posibilitatea ca țărani să schimbe un stăpân cu altul, la 29 noiembrie 1907, în ziua licitației, Brezulescu a trimis un grup de 20-25 de novăceni, care să-i împiedece pe cei doi să participe la licitație. Era o măsură extremă, dar necesară pentru ca novăcenii să intre în posesia pământului mult râvnit. Când frații Pociovălișteanu au ajuns la Tribunal, au fost imediat înconjurați de țărani, care le-au spus să facă cale întoarsă. Fețele crispate ale novăcenilor și cuțitele care străluceau pe sub mâneci, i-au „convins” pe cei doi să bată în retragere. După cumpărare, moșia a fost împărțită astfel: munții și pădurile au rămas în proprietatea băncii, plaiurile, locurile de pășune și cursurile de apă au fost cedate în folosința gratuită a sătenilor, iar terenurile arabile și fânețele au fost scoase la vânzare. Între anii 1908 și 1911 are loc o adevărată împroprietărire a novăcenilor, cu diferența că ei l-au cumpărat la prețul de 120-300 lei pogonul, ceea ce reprezenta 1/6 din valoarea pământului.

Astfel, prin intermediul Băncii Gilortul, Dumitru Brezulescu a realizat o măreață operă socială, fiind ales în anul 1907, președinte al băncii. În această calitate, a elaborat un regulament forestier, pentru o exploatare rațională a pădurilor băncii și a vândut novăcenilor 3490 de arbori uscați sau doborâți la pământ din muntele Rânca. Tot pentru a valorifica în întregime materialul lemnos, ce amenința să se piardă prin doborâre naturală sau putrezire, Banca Gilortul a încheiat un contract de valorificare a lemnului cu o tovărășie de dogari din comuna Costești, jud. Muscel. Conform acestuia, banca oferea materia primă (550 de stejari bătrâni din pădurea Dumbrăvița), iar tovărășia de musceleni selecționa lemnul bun și-l transforma în doage, iar produsele finite erau împărțite pe din două. Pentru crearea unor noi surse de venituri și îmbunătățirea traiului sătenilor, Banca a amenajat o grădină de zarzavat pe un teren de trei hectare, donat de Brezulescu în acest scop. De asemenea, pe o altă suprafață de 5 hectare, s-a înființat o pepinieră, din care țărani din Novaci și împrejurimi se aprovizionau cu noi varietăți de pomi, în special cu pruni bosniaci. S-a construit un cuptor pentru coacerea prunelor și s-au instalat patru cazane de aramă, în care sătenii puteau pregăti magiunul și s-a plantat diverse varietăți de viță nobilă pe dealul Gruului. Prin munca și calitățile sale, Dumitru Brezulescu a reușit să transforme Banca Gilortul în ce mai mare bancă populară din România și Novaciul într-o comună-model, fiind stimat și admirat atât în țară, cât și peste hotare. Din păcate, el s-a stins în floarea vârstei, la doar 36 de ani, dar amintirea faptelor sale dănuie în inimile novăcenilor până astăzi.

Cristian GRECOIU

ENIGMA BORDEIELOR...

➤ *Urmare din pag. 5*

Aceasta îmi dă certitudinea că acolo a fost cândva o locuință în care au trăit oameni. Uitându-mă mai atent în jur descopăr că însăși culoarea vegetației este mult diferită față de cea aflată mai departe, semn că aici au fost crescute animale care au „gunoit locul” cum se spune.

Cercetez rând pe rând încă vreo 4 gropi aproape șterse de vechimea vremurilor și găsesc același rezultat. Pentru adâncirea informațiilor ar trebui să se facă săpături în fiecare groapă, unde sigur se vor găsi resturi de oale de pământ, poate monede de aramă sau chiar oase de animale, rămase de la gătitul alimentelor. Nu am astfel de mijloace și pentru moment nici nu sunt necesare, așa că încep să cercetez mai atent împrejurimile. Spre apus, la vreo câteva sute de metri, sub Vârful Plaiul Mare, au fost timp de sute de ani două schituri, unul de călugări și altul, ceva mai spre sud-vest, la Dumbrăvița, cum se spune locului, de călugărițe. Prezența bordeielor în apropierea acestor schituri ne duce cu gândul că în acestea ar fi locuit oameni care lucrau pentru acele lăcașuri de cult, probabil clăcași sau chiar robi. Aici este nevoie de câteva precizări. Schiturile din Plaiul Mare se spune că ar fi fost întemeiate de Nicodim, cel care a întemeiat Mănăstirea Tismana prin secolul al XIV-lea. Cum se obișnuia pe atunci, mănăstirile și chiar schiturile puteau căpăta de la Stăpânire robi sau clăcași care să ajute la funcționarea acestora.

Desigur, această ipoteză de lucru ar putea fi confirmată sau infirmată doar în urma unor cercetări arheologice serioase. Ne gândim că dacă aici au locuit oameni în mod permanent și au existat lăcașuri de cult timp îndelungat, trebuie să fi existat neapărat un cimitir. Găsirea și cercetarea acestuia ne-ar putea lămurii mai mult despre cei care au trăit aici, deoarece obiceiul la români a fost de mult timp ca trupul neînsuflețit să fie îngropat cu anume obiecte, existând deci ofrande ce trebuiau aduse celui trecut „în lumea celor drepti”.

Ideea de mai sus este întărită și de faptul că ne vine greu să credem că cei vreo 7-8 călugări și 5-6 călugărițe puteau prin ei înșiși să-și asigure cele necesare vieții într-o zonă așa de sălbatică. Un argument că aici au locuit și alți oameni este și faptul că mai spre nord, în Pârâul Strugazului, a funcționat multă vreme o moară a călugărilor. Resturile sale, respectiv o piatră de moară și denivelarea terenului pe care curgea apa ce alimenta ciutura morii, erau vizibile și acum 50-60 de ani. Azi nu a rămas decât drumul care ducea la acea moară.

O altă ipoteză a existenței bordeielor din Plaiul Mare ar fi că aici a fost prima așezare a unor locuitori veniți de peste munte, a ungurenilor. Un argument în acest sens ar fi denumirile locurilor din apropiere: Izvorul Tărelor, Bolovanii Roibului, Fântâna Oprii, Târnița, Dosul lui Caragel, Târta lui Ghițu etc. Venirea ungurenilor în Novaci s-a făcut pe o perioadă întinsă pe sute de

ani. O parte au venit, se pare, după 1718, când Oltenia a intrat sub dominația austriacă. A urmat apoi una foarte masivă după reprimarea sângeroasă a Revoluției lui Horea, Cloșca și Crișan din 1784 și apoi o alta, începând cu 1818, când autoritățile habsburgice interzic transhumanța păstorilor ardeleni în Țara Românească. Mai adăugăm că așezarea ungurenilor aici nu s-a făcut așa, ca într-un sat, cu străzi, cu case apropiate unele de altele, ci fiecare și-a ales un anumit loc, la o oarecare distanță de ceilalți, înțelegându-se cu boierul care stăpânea Plaiul și Munții asupra aceluia loc. Mărturie pare a sta ciobanul Dobran, venit din Dobra, de lângă Sibiu, care și-a construit un bordei sub o lespede mare – Peștera Dobran – care avea și un teren unde își pășuna vitele, numite azi Poiana Dobran și Cracul Dobran. Acest Dobran apare în Legea împroprietăririi din 1864 ca pâlmaș ce urma să plătească 71 lei și 20 de parale anual pentru cele 4 pogoane și 15 prăjini primite.

În cazul acestei ipoteze, bordeiele din Plaiul Mare ar fi fost un fel de primă grupare a unor păstori veniți din Ardeal și care s-au așezat aici. Dată fiind ocupația lor de bază, oieritul, nici nu prea aveau nevoie de multe acareturi, pentru că erau mereu în transumanță cu oile, când la șes, la Dunăre, când la munte. Aceste locuințe simple erau folosite mai ales de către familie în sezonul rece, în cel cald mutându-se cu tot calabalăcul la munte.

Un aspect controversat ar fi cum de astfel de oameni s-au așezat chiar sub un vârf, pentru că niciun om nu-și pune casa în bătaia vânturilor. Numai că Vârful Plaiul Mare ar fi fost acoperit până pe la începutul secolului XX de o pădure deasă de mesteceni amestecați cu fagi și chiar brazi, care alcătuiau o pavază serioasă împotriva viforitelor din timpul iernii. Pe de altă parte, așezarea bordeielor sub Vârful Plaiul Mare avea un avantaj strategic enorm. De aici se putea observa mult mai ușor venirea bandelor de turci – pazvangii. Cum jefuitorii veneau călări, praful degajat de către aceștia putea fi observat de la mare distanță, ceea ce dădea celor de aici posibilitatea ascunderii în pădurile din apropiere și urcarea spre locuri prăpăstioase, numai de ei știute.

Faptul că și azi puținele turme de oi care au mai rămas au târlele în primăvară în apropierea acestor locuri, poate fi un argument în plus pentru această ipoteză. Probabil că există un fel de chemare aflată în inconștientul colectiv, cum ne spun antropologii, pentru o reîntoarcere la acele locuri unde au trăit sute de ani bunii și străbunii acestor oameni.

Ipoteze, ipoteze... . Acestea sunt doar încercări de a explica ceea ce am văzut mulți dintre noi. Pe unii ne-au impresionat, pe alții nu. Este însă în firea omului de a afla adevărul despre ceea ce a fost cândva. Așa ajungem la cei care au fost pe aici în vremurile vechi, la moșii și strămoșii noștri.

BOIERUL DĂ UN LEU...

Prof. dr. N. VINȚANU

Zi de târg. Lume multă. Lihnit de foame, stau la coadă la un grătar unde fumegă micii. Comand trei bucăți din gustoasa hrană a românului și așezat la o masă încep să mestec agale. În spatele meu două femei cu voce guturală discută aprins. Întorc ușor capul să le văd fețele: sunt bine trecute de 40 de ani, arse de soare, mâinile au numai noduri iar hainele sunt niște vechituri aduse de la „boierii” din occident. Încerc să înțeleg ce spun. Cu greu deslușesc câteva cuvinte care mă fac să tresar: am muncit 3 săptămâni prin ploaie, zăpadă și frig și am ajuns acasă cu 300 de lei și câteva pâini.

Instantaneu duc mâna la reportofonul din buzunar pentru a înregistra mai multe din cele ce se discută. Ceasul rău: reportofonul avea bateria descărcată. Îmi vine în minte ideea de a înregistra discuția cu ajutorul telefonului. Ne aflăm doar în spațiul public și în virtutea dreptului de informare a cetățenilor reporterul poate face așa ceva. Renunț totuși, pentru că orice mișcare suspectă ar fi atras atenția femeilor din spatele meu și discuția s-ar fi întrerupt brusc. Așa, îmi încordez auzul cât pot și ascult mai departe povestea...

Aflu că una dintre femei, care era cea mai revoltată, avea un copil la școală, că bărbatul o lăsase și nu își ajuta odrasla cu nimic, făcându-se nevăzut prin străinătate. Am mai înțeles că femeia lucrase la un patron 3 săptămâni de dimineața până seara, inclusiv sâmbăta, la munci grele: spart lemne, cărat lăzi, curățenie în hala de lucru unde se produceau ceva alimente etc. Aceasta ceruse să i se facă un contract legal, deoarece avea deja 15 ani vechime înscrisă în cartea de muncă, dar a fost refuzată. Răspunsul primit îl repeta mereu către cealaltă femeie „mi-au spus că ei nu au bani să-mi plătească mie ceva

dacă mă îmbolnăvesc și că dacă îmi convine așa bine, dacă nu, pot să plec”.

La rostirea acestor cuvinte femeia a început să plângă și abia am deslușit printre suspine: unde să plec? am un copil de crescut!; dacă aș avea unde să plec, în clipa asta m-aș duce și nu m-aș mai uita înapoi; mi-aș lua copilul și dusă aș fi, dar unde... nu vezi că s-a ajuns că nu ai unde să muncești nici pentru o pâine. Cealaltă femeie o întreabă dacă nu a încercat să lucreze în altă parte, la Târgu Jiu sau în altă comună. Neagră de supărare cea întrebată îi răspunde că a lucrat „cu țărăita” în vreo 3-4 locuri, inclusiv la Târgu Jiu, și că după 2-3 săptămâni i-au spus că nu mai au niciun leu ca să o plătească.

Deodată se așterne o liniște mormântală. Discuția s-a întrerupt brusc, pentru că la o masă alăturată se așezase un domn cu o servietă mare. Încerc să continui savurarea micilor din fața mea. Se cam răciseră, dar îi mestec agale, în vreme ce gândul îmi zboară în toate părțile. Acesta caută probabil un punct de sprijin pentru explicații. Îmi vin în minte unele versuri dintr-o poezie cântată cu patos de Tudor Gheorghe - Danseză ursul românesc - aceea în care se spune că „boierul dă un leu când trece/ prin fața lui jucând parada”. Aidoma ursului prins de mic din pădure și pus în lanțuri, mulți dintre noi suntem azi ferecați prin fire nevăzute, mai ales economice, ideologice etc. pe care nu poți să le descifrezi decât foarte greu. Constați doar că în fața ta se ridică tot felul de obstacole, de piedici, de împilări care te forțează adesea să îți iei lumea în cap. Desigur, în toate timpurile pentru noi cei de pe aici au fost necazuri, dureri de tot felul, de aceea românul a inventat Doina, acel cântec al durerilor unui popor de-a lungul istoriei.

Gândirea critică mă duce la întrebarea retorică: Ce am fost și ce am

ajuns? Mai demult, orice s-ar spune, numai cine nu vroia nu avea unde să muncească, ba chiar a fost o vreme când se aplica ferm principiul: cine nu muncește, nu mănâncă. Azi sunt zone multe în țară, numite defavorizate, unde nu ai unde să lucrezi, pentru că au fost distruse unitățile economice ce funcționau în astfel de centre, în interesul nebun al privatizărilor cu orice preț, comandate de „domnii europeni”. O astfel de condiție te degradează ca om, pentru că accepți să fii umilit, batjocorit, considerat inferior, dacă nu chiar un obiect, un paria, un proscris, cum s-a spus cu sute de ani în urmă.

O atare condiție tragică - ori accepți umilirea, ori mori - mă duce cu gândul la deșertăciunea mult-trâmbițatei dezvoltări de azi a științei și tehnicii. Îmi aduc aminte ce a spus unul din gânditorii secolului al XIX-lea, că dacă un singur om va muri de foame pentru că nu are unde să lucreze, atunci toată marea progresului, a științei, nu fac doi bani.

Aplaudacii de azi vor spune că în România nu sunt decât câteva cazuri de moarte prin inaniție. La noi, lipsa locurilor de muncă, plata mizerabilă a muncii, sunt adesea cauze ale îmbolnăvirilor care duc la decese sigure, deoarece în astfel de condiții omul nu are ce să investească în sănătate, în educație, în modul său de trai. Evident, medicul constată că organismul unui om sau altul are probleme cu buna funcționare a inimii, a ficatului, plămânilor, rinichilor etc. Cauzele proastei funcționări a corpului, ne spune știința astăzi, trebuie căutate în modul de viață al omului, mod de viață care este dependent de posibilitatea de a munci, de nivelul de plată al acestei munci. Toate acestea și multe altele mă fac din nou să spun: ce am crezut în 1989 că va fi, și ce a ieșit după aceea...

POLITICA STRUȚULUI

Toți facem politică; până și copiii de grădiniță au început să aibă preferințe, bineînțeles însușindu-și din cele ce se discută prin case. Toți ne dăm cu părerea: ăla e bun, ăla e rău; partidul ăla este nemaipomenit, ceilalți nu știu decât să-l denigreze pentru a-i scade popularitatea etc.

Televiziunile, „toate libere”, au și ele preferințele lor; multe sunt de casă, adică în slujba unuia sau altuia dintre partide. Uneori, destul de rar însă, își mai schimbă „domiciliul” trecând în tabăra adversă. La fel realizatorii, comentatorii, analiștii, unii dintre ei ademeniți cu salarii pompoase, uită ce politică au făcut până mai ieri trecând dincolo, încât nu știi ce să mai crezi.

Înainte de '89 făceam un fel de politică: politica unicului partid și a conducătorului iubit, politica de preamărire a regimului comunist.

Astăzi, putem face orice fel de politică. Pe stradă, în birouri, în casă, peste tot, politica se mănâncă pe pâine, nu doar atunci când ne așezăm la masă.

Spuneam mai sus că toți ne pricepem la politică. Fiecare ne dăm cu părerea. Numai că fiecare face politică în felul lui. Așa cum ne spun cei care ne conduc, ne sunt șefi, sau după programele canalului de televiziune pe care-l credem cel mai bun. Ne uităm, fiecare, doar la posturile care credem că sunt cele mai serioase. La celelalte, nu ai ce să vezi...

Și atunci, facem doar un fel de politică, politica struțului, adică băgăm capul în pământ și așteptăm. Așteptăm, sau mai bine zis fugim de responsabilitate. Ne facem că nu vedem nimic din ce e rău în societate.

Actualul model de politică în România, promovat de cei care ne conduc, seamănă cu politica struțului. Adică, ei, băgându-și capul în nisip, cred că nu-i vede nimeni. Iar noi, cei mulți, ne facem că nu vedem realitatea lucrurilor. Până la urmă, totul se rezumă și la ei, dar și la mulțime, la nivelul de cultură, la educație, la modul de percepere a realităților și responsabilităților din societatea noastră de astăzi.

DARVCON

Ion C. DUȚĂ:

Mă-nfior

Mă-nfior văzând că țara pleacă-ncet din țară,
Iar noi privim nepăsători că suntem în taifas.
Vom căuta-o mâine pribegi, pe dinafară
S-o adunăm din pulberi că pulberi au rămas.

Dărab se vinde cu încetul spre Levant,
Bucăți se duc jelindu-se spre Soare-Apune,
O parte trece-oceanul să plătim garant,
Sub glie se răscoală oasele străbune.

Din nord, samsarii vor Ardealul insistent
Și-l vor lua că-ntâii noștri l-au scos înspre vânzare,
Îl vor da peșcheș pentru un prezident
Ce își dorește scaunul cel mare.

Nu contează prețul că dă cât i se cere,
Nu contează că își vinde propriul său popor,
Se vrea fi întâiul prinț, ce dacă e durere,
Ce dacă țara geme și rânile o dor?

Mă înfioară prezentul trăit fără esență
De generații care refuză-un ideal,
Mai bine sub harapnic, mai bine-n penitență,
Biete morminte vii în lumea-carnaval!

Lucia Silvia PODEANU:

Moștenim!

De ne-am ucis cu îndrăzneală voievozii,
Și mulți Isuși pe crucea-am răstignit,
E ca să fim la împărțeala prăzii,
În capul marelui festin.

Ce să ne pese dacă avem stăpân!
Sau cine e stăpânul!
Ori câți stăpâni pe lume-am căpătat!
Noi suntem fiii trădătorilor din veac,
Ai celor ce-au condus romanii către
apeducte.

Purtăm în noi necinste, minciună, hoție,
lene,
Ce-s la putere zi de zi mai mult,
Și afirmăm zâmbind
Că moștenim virtuțile străbune,
Ale învingătorilor dintr-o anume legiune,
Care, de fapt, nici n-a luptat,
Doar fetele de tarabostes le-au furat!

Și dacă-n noi curg gânduri criminale,
Dar libertatea ne-o luăm ca scut,
E pantru că din rodul pântecului pângărit de
hani
Am fost născut!

Ne-am rafinat în secole de-a rândul,
Și-am adunat ce alții-au aruncat.
Și-n loc să ne păstrăm onoarea cu mândrie,
Cu toții în politichie-am candidat.

O, biet popor, ticăloșit de vremuri,
Și cumpărat, nu totdeauna
De cine-a dat mai mult!
Cum ai să-nveți copiii să îndrepte
Această decădere de statut,
În care legea nu are pentru toți putere,
Iară dreptatea a murit demult?

Constantin DĂRVĂREANU:

Tăinele neatărnării

RĂZMERIȚA CIOBANILOR NOVĂCENI

Mihai Eminescu, scria în ziarul „Timpul” din 31 iulie 1880: „Numai în România înalta trădare e un merit, numai la noi e cu puțință ca valeți slugarnici să fie miniștri, deputați, oameni mari!”

Ideea articolului de față mi-a venit în urma discuției purtată recent cu unul dintre protagoniștii întâmplării petrecute la Novaci în anii de tristă amintire ai comunismului.

Se știe că ciobanii novăceni, ca toți ceilalți ciobani, sunt oameni cu sufletul curat, cu minți luminoase, pașnici și îndurători. Dar și când nu mai pot suporta, nu se lasă călcați în picioare, ei împrumutând câte ceva din tăria de caracter a mărginenilor sibieni de unde și trag obârșia și cu care au conviețuit totdeauna în pace și înțelegere în nesfârșitul ciclu al transhumanței. Așa s-a întâmplat și în primăvara anului 1969 când între vechiul Consiliu Popular Novaci și unii crescători de oi apăruseră divergențe legate de contractarea produselor animaliere: brânză, lână, carne, miei. Unii ciobani începuseră să nu mai fie de acord cu încheierea de contracte în cantitățile impuse pentru a livra statului produsele muncii lor, mai ales că Statul nu-i sprijinea cu nimic.

Toamna mergeau cu oile în Banat, Bărăgan ori în sudul Olteniei, fiind nevoiți să trateze cu primarii, președinții de C.A.P-uri, secretarii de partid pentru a putea să le ierneze în diferite localități, bineînțeles, nu pe gratis. Când venea primăvara și trebuiau să le urce la munte, întâmpinau tot felul de greutăți din

partea organelor locale de partid și de stat. Era perioada când se îndreptau oile spre munte. Dacă nu făceai contracte după cum îți se impunea, nu primeai dreptul de a pășuna în munți, drept pentru care trebuia să mai și plătești, chiar dacă te angajai să dai statului cantități mari de produse animaliere. Așa se face că în primăvara anului respectiv, câțiva ciobani, între care frații Pienaru, Aron Ciocan, au pornit cu oile către munți deși nu încheiaseră contracte în conformitate cu pretențiile crescânde ale celor din conducerea tânărilor oraș novăcean înființat cu aproape un an în urmă.

Cei de la Consiliul Popular, respectiv fostul președinte care îndeplinea și funcția de secretar de partid, vicepreședintele și secretarul Consiliului, au aflat și au trimis câțiva angajați ai consiliului pentru a-i întoarce pe ciobani din drumul către munți cu oile. Aproape de muntele Cerbu l-au ajuns pe cel care mâna oile, Gică Pienaru și l-au întors cu oile spre Novaci pentru a le duce la Oborul de gloabă, cum se numea atunci. Când au coborât cu oile, angajații Consiliului Popular Novaci au luat-o cu ele pe Valea Scăriței pentru a evita vreo confruntare cu alți ciobani. Zvonul s-a răspândit însă repede printre ciobani și câțiva dintre ei le-au ținut calea în Scărița luându-le oile și

îndreptându-le din nou spre munte. Numai că acum, acoliții regimului comunist au trimis forțe noi de la miliție și din Consiliul Popular și le-au luat din nou oile, le-au adus în Novaci și le-au băgat în grajdurile de la O.R.A.C.A. Cei trei slujbași ai regimului comunist au luat apoi legătura cu procuratura, județul, pentru a le confisca oile și a le vinde pentru că ciobanii nu plățiseră ierbăritul. Și s-a luat hotărârea ca oile confiscate să fie vândute către stat.

Era într-o zi de sărbătoare, duminică. În sat era botez la unul dintre crescătorii de oi la care participau mulți ciobani. A venit cineva și le-a spus ciobanilor să se ducă la Consiliul Popular că li se vor vinde oile. Dând dovadă de unitate și hotărâre, ciobanii s-au dus la Consiliul Popular, au sărit la cei trei din conducerea consiliului și apoi s-au dus la O.R.A.C.A și au luat oile cu forța.

Cei trei au luat din nou legătura cu Procuratura Târgu-Jiu și le-au fost întocmite dosare pentru ultraj și furt, sub pretextul că oile nu mai erau ale lor, că intraseră în proprietatea statului. Și câțiva dintre ei, capii răzmeriței s-au ales cu dosare grele, fiind băgați la închisoare. Mai întâi Aron Ciocan și Filimon Ciorogaru, apoi Aron Pienaru care a stat fugit, fiind prins abia după un an.

În fapt, ciobanii nu produsese

nici-un fel de stricăciuni, atâta doar că nu plățiseră muntele, fiind obligați să încheie contracte după bunul plac al autorităților vremii.

Mă tot întreb, unde se duceau toate produsele luate cu japca de la țărani? Unde se ducea și cine beneficia de truda țaranului român care nu avea parte de o bucată de pâine pe care să i-o dea copilului său fără să încheie contracte cu statul pentru livrarea de produse animaliere? Mama mea avea patru vaci și deși nu toate erau cu lapte, a fost obligată să dea statului două mii de litri de lapte într-un an. Aceasta era societatea cea mai avansată din lume pe care eram obligați să o lăudăm și să o slujim cu credință!

Răzmerița ciobanilor novăceni s-a soldat cu arestări și condamnări. Familiile lor, alți ciobani au făcut tot ce au putut ca să-i scoată, ajungând până la Consiliul de Stat, în zadar însă. Aron Ciocan, Aron Pienaru, Filimon Ciorogaru au stat câțiva ani după gratii. Pentru un timp, regimul comunist i-a arestat și condamnat, dar n-a reușit să-i învingă. Până la urmă au fost puși în libertate, iar acoliții regimului comunist de la Novaci și-au pierdut funcțiile prin modul defectuos în care au acționat, sfidând cele mai elementare reguli de bun simț.

Ciobani vestiți

MOȘ DINU – JELITU

A cunoscut Novaciul păstori vestiți de oi
Ce-n creste de Carpați au fost ciobani de soi,
Aici trecu prin viață Moș Dinu îndrăgitul
Ce satul îl știu sub nume de Jelitu.

Un baci ce a purtat turluci, opinci, obiele,
Legate strămoșesc de glezne pe curele.
Amestec cu natura, dormind pe mușuroi,
El a adus trecutul aproape înspre noi.

De mic copil, pe dos, a îmbrăcat cojocul
Ș-a împărțit cu mulți necazul și norocul,
A petrecut o viață străjer lângă areapă,
Cum este tancu-n munți semet ieșit din ceață.

Și mulți boitari atunci i-au cunoscut ciumagul,
Măciuca și veriga, când își vărsa artagul,
Reșin și azi pe chipu-i mânia în privire
Cu gest șiret mustața, ce-i tresărea din fire.

Țiua în jur văzduhul de chiotul prelung,
Ieșit din pieptu-i aspru cu suflu din adânc,
Specific de tărie, gingaș, vibrând ca ton,
Suna în noapte hăul ca trenul pe peron.

Așa a fost și-a îmbătrânit veghind lângă ciopor,
S-a stins proptit în bătă alături de obor
Și anii curg domol, fără oprire,
Umbrind întregul fluviu, ce-a răbufnit din sine.

Alexandru Delu OPRÎTESCU

Moș Dinu Jelitu cu fiii săi

PORTRET

Sub scoruși când și-aprind penele fazanii
Iar herghelia vântului bubuie-n Parâng
Moș Dinu-n cotroana serii-și așază anii
Alegând pe-acei ce doinesc dintre cei ce plâng.

Bucălia bate din picior și-i scurmă
Jarul amintirii, iar horele de rouă
Tropote-n ierburi și ciuhurezu-și curmă
Țipătul scurt străpuns de-un glonț de Lună nouă.

Îi bate noaptea clară zimți de stele-n creștet
Iar verifița dorului îi umblă-n sânge
Cu legenda Mioriței, un cadru veșted
Sub cojocul său către ploaie-ntors se strânge.

Însângerate inimi, zorile-n brădet,
Bat cu mugete de cerbi și cântece de cucii,
Din degete șuieră bătrânul cu regret
Că-n Parâng scobesc vâltanii-n cranii de haiduci.

Sub scoruși când și-aprind penele fazanii
Iar herghelia vântului bubuie-n Parâng,
Moș Dinu-n cotroana serii-și așază anii
Alegând pe-acei ce doinesc dintre cei ce plâng.

Ion FLOREA

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Otilia GIURCA, redactor

Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
Primăriei și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

Tipografia
ProdCom

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI